Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 23 Cdo 2702/2012, ECLI:CZ:NS:2014:23.CDO.2702.2012.1

Číslo: 59/2015

Právní věta:

Za zavinění rovnocenné úmyslu podle práva České republiky je pro účely ustanovení článku 29 odst. 1 a článku 32 odst. 1 Úmluvy CMR třeba považovat hrubou nedbalost.

Hrubá nedbalost je nedbalostí nejvyšší intenzity, jež svědčí o lehkomyslném přístupu škůdce k plnění jeho povinností, kdy je zanedbán požadavek náležité opatrnosti takovým způsobem, že to svědčí o zřejmé bezohlednosti škůdce k zájmům jiných osob.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.12.2014

Spisová značka: 23 Cdo 2702/2012

Číslo rozhodnutí: 59

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Smlouva o přepravě věci

Předpisy: čl. 29 odst. 1 předpisu č. 11/1975Sb.
čl. 32 odst. 1 předpisu č. 11/1975Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 21. 10. 2011 uložil žalované, aby zaplatila žalobkyni částku 40 560 EUR s 5% úrokem z prodlení p. a. od 16. 3. 2009 do zaplacení (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II).

Soud prvního stupně zjistil, že žalobkyně si u žalované dne 16. 9. 2008 objednala mezinárodní přepravu zboží s nakládkou ve městě Munschbach v Lucembursku dne 16. 9. 2008 a vykládkou ve městě Horní Rudná v České republice dne 17. 9. 2008. Dále zjistil, že žalovaná předmětnou přepravu realizovala a že v průběhu přepravy bylo z kamionu žalované, zaparkovaného na odpočívadle u čerpací stanice Shell Autohof Kirchberg an der Jagst, odcizeno 65 ks přepravovaných notebooků HP Pavilion typ dv7-1110eg v hodnotě 624,41 EUR za kus.

Součástí objednávky ze dne 16. 9. 2008 byl požadavek žalobkyně, aby návěs nebyl odstavován na nehlídaných parkovištích. Z bezpečnostních podmínek pro řidiče při transportu HP produktu soud

zjistil, že součástí obecných bezpečnostních podmínek žalobkyně byl požadavek, že parkoviště mohou být používaná pouze v případě, že jsou opravdu bezpečná, oplocená, dostatečně osvětlená a celodenně hlídaná (bod 3), že vozy smějí zůstat bez dozoru pouze v zajištěném areálu (bod 8) a že při zanedbání uvedených požadavků může být dopravce zodpovědný z hrubé nedbalosti.

Dále bylo zjištěno, že dne 31. 3. 2009 vystavila společnost HPI, která si u žalobkyně přepravu předmětného zboží objednala, žalobkyni fakturu na částku 40 560 EUR jako nárok na náhradu škody, která společnosti HPI vznikla odcizením části přepravovaného zboží. Žalobkyně tuto částku společnosti HPI uhradila.

Z výslechů svědků vzal soud prvního stupně za prokázané, že mezi účastníky řízení byla zavedena v průběhu jejich předchozí spolupráce ustálená praxe, při které žalobkyně přepravu u žalované nejprve objednala ústně a poté potvrdila písemnou objednávkou. Žalovaná ovšem objednávky neakceptovala písemně, nýbrž rovnou jednala tak, že zajistila přepravu.

Při právním posouzení věci vyšel soud prvního stupně z ustanovení Úmluvy CMR, vyhlášené v České republice pod č. 11/1975 Sb., o Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční dopravě CMR (dále jen „Úmluva CMR“). Soud prvního stupně uzavřel, že žalovaná včasným přistavením vozidla na místo nakládky akceptovala objednávku žalobkyně, a tedy i akceptovala požadavek žalobkyně, aby návěs nebyl odstavován na nehlídaných parkovištích. Z toho důvodu je okolnost, zda byla žalovaná seznámena s Bezpečnostními podmínkami pro řidiče při transportu HP produktu, zcela irelevantní, jelikož zákaz parkovat na nehlídaných parkovištích byl výslovně uveden přímo v samotné objednávce žalobkyně, kterou žalovaná akceptovala. Pokud žalovaná věděla, že se hlídaná parkoviště na trase nenacházejí, měla žalobkyni upozornit, že splnění jejího požadavku není možné, a dohodnout s žalobkyní jiné bezpečnostní opatření, případně objednávku žalobkyně odmítnout.

Žalovaná za škodu odpovídá neomezeně ve smyslu článku 29 odst. 1 Úmluvy CMR, když v rozporu s bezpečnostními pokyny žalobkyně odstavila vozidlo na nehlídaném parkovišti. Toto lehkovážné chování, které lze postavit na roveň úmyslu ve smyslu článku 29 odst. 1 Úmluvy CMR, představuje zvlášť závažné porušení povinnosti, při němž žalovaná jako dopravce a jí použité osoby jednaly proti bezpečnostním zájmům svého smluvního partnera a v tomto případě se tedy žalovaná z důvodu hrubého porušení svých povinností nemůže dovolávat omezujících ustanovení článku 23 Úmluvy CMR. Nárok žalobkyně se tedy promlčuje v tříleté promlčecí době, která počíná běžet dnem vydání zásilky žalobkyni.

K odvolání žalované V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 25. 4. 2012, ve znění opravného usnesení ze dne 25. 4. 2012, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku pod bodem I (výrok pod bodem I), změnil rozsudek soudu prvního stupně o náhradě nákladů řízení ve výrocích pod body II a III (výrok pod bodem II) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok pod bodem III).

Odvolací soud konstatoval, že soud prvního stupně provedl v potřebném rozsahu dokazování, ze kterého správně zjistil skutkový stav věci. Přepravní smlouva byla mezi subjekty uzavřena přijetím objednávky žalovanou a provedením požadované přepravy. Ve smyslu § 275 odst. 4 obch. zák. tím žalovaná vyjádřila souhlas s obsahem návrhu smlouvy – objednávky – včetně ujednání o tom, že žalovaná je povinna neodstavovat vozidlo – návěs – na nehlídaných parkovištích. Uvedenými zjištěními je popřen názor vedlejší účastnice, podle něhož měl v daném případě svědčit o uzavření a obsahu přepravní smlouvy ve smyslu ustanovení čl. 4 a 9 Úmluvy CMR nákladní list.

Za správný považoval odvolací soud i závěr soudu prvního stupně, že jednání žalované lze hodnotit jako hrubé porušení jejích povinností, rovnocenné úmyslu, mající za následek, že limitace náhrady škody podle ustanovení článku 23 odst. 1 a 3 Úmluvy CMR se neuplatní. Nárok na náhradu škody se promlčuje ve tříleté promlčecí době podle čl. 32 odst. 1 Úmluvy CMR.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním. Jeho přípustnost zakládá na § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Jako dovolací důvody uvedla žalovaná dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., tj. že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Žalovaná namítla, že v řízení nebyla dostatečně skutkově ani právně vyřešena otázka okamžiku uzavření smlouvy a přepravních podmínek a současně související otázka doručení a závaznosti dokumentu „Bezpečnostní podmínky pro řidiče při transportu HP produktu". Namítla, že žalobkyně neprokázala doručení předmětné objednávky do dispoziční sféry adresáta a že předmětná objednávka obsahovala také jinou registrační značku vozidla, než byla značka vozidla, které přepravu skutečně provedlo.

Soudy se v předchozím řízení dostatečně nevypořádaly s námitkou žalované ohledně textu objednávky „neodstavovat návěs na nehlídaných parkovištích". Tato podmínka se váže k jinému skutku. Odstavováním návěsu (např. pro výměnu tahače) není míněno parkování celého vozidla přepravujícího náklad. Žalobkyně požadovala po žalované, že samotný návěs se zbožím nelze po odpojení od tahače odstavit, tj. dlouhodobě ponechat, nikoliv tedy pouze parkovat na nehlídaném parkovišti.

Žalovaná dále s ohledem na námitku promlčení práva považuje za klíčové správné právní posouzení míry jejího zavinění ve vztahu k prováděné přepravě, tj. aplikaci definice „zavinění, které se podle práva soudu, u něhož se právní věc projednává, považuje za rovnocenné úmyslu". Odvolací soud dovodil, že jednání žalované lze hodnotit jako hrubé porušení jejích povinností, rovnocenné úmyslu. Dovolatelka namítá, že soudy opominuly, že žalovaná postupovala podle obecných pokynů žalobkyně, jelikož zvláštní podmínky přepravy nebyly dány. Po žalované nelze spravedlivě požadovat, aby si navýšení ceny, které by s plněním zvláštních podmínek nad rámec přepravy bezpochyby souviselo, vynucovala takovým způsobem, že bude nad rámec dohody subjektů o provedení přepravy autonomně rozhodovat o zvláštních podmínkách přepravy.

Dále dovolatelka namítá, že žalobkyně zanedbala své povinnosti velkého zkušeného speditéra, kterému muselo být známo případné nebezpečí související s nedostatečnými bezpečnostními opatřeními (např. požadavek na skříňové vozidlo, dva řidiče či ochranku). Vzniklá škoda spočívající ve ztrátě zásilky (její krádeži) je v příčinné souvislosti právě se zanedbáním odborné péče odesílatele. Podle článku 17 odst. 2 a 4 Úmluvy CMR se dopravce zprostí své odpovědnosti v případě, že ztráta byla způsobena oprávněným (žalobkyní) nebo jejím příkazem. Extenzivním výkladem daného ustanovení lze dle dovolatelky dospět k závěru, že „nebo jeho příkazem" znamená rovněž skutečnost, že nejsou žádné zvláštní příkazy pro provedení přepravy dány.

Na základě výše uvedeného má dovolatelka za to, že neporušila své povinnosti dopravce v předmětné přepravě a že tak důvodně uplatnila námitku promlčení předmětného nároku.

Dovolatelka dále namítá, že napadený rozsudek je nepřezkoumatelný, jelikož odvolací soud v odůvodnění rozhodnutí pouze odkázal na skutková zjištění soudu prvního stupně a odůvodnění rozhodnutí postrádá přesné vymezení důkazů, které jsou podkladem rozhodování.

V souladu s výše uvedeným žalovaná navrhla, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření k dovolání uvedla, že žalovaná věděla, co a v jaké hodnotě je předmětem přepravy, navíc nerespektovala výslovný požadavek odesílatele na zákaz odstavení vozidla na nehlídaném parkovišti. Žalovaná si počínala jednoznačně lehkovážně, je tudíž namístě aplikace čl. 29

Úmluvy CMR.
Žalovaná nejenže přiznává, že se neřídila pokyny žalobkyně, ale ve svých vyjádřeních se odvolává na nedosažitelnost těchto parkovišť. Z toho je zřejmé, že žalovaná ani možnost stání na hlídaných parkovištích nezjišťovala, když z veřejně dostupných databází je snadno dohledatelný seznam hlídaných parkovišť na území Německa. Jedno z hlídaných parkovišť se nacházelo v blízkosti čerpací stanice Shell Autohof Kirchberg, kde došlo k předmětné škodné události.

Žalovaná ani neuvádí, které otázce přikládá zásadní právní význam, dovolatelem namítané skutečnosti nejsou otázkami právními, ale skutkovými, dovolání proto není přípustné.

Žalobkyně navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání žalované v celém rozsahu odmítl, resp. zamítl.

Žalovaná reagovala replikou, ve které poukázala na to, že na straně 3 dovolání vymezila, která právní otázka má být řešena, a to otázka míry zavinění ve vztahu k prováděné přepravě, tj. definice „zavinění, které se podle práva soudu, u něhož se právní věc projednává, považuje za rovnocenné úmyslu“. Žalovaná dále odkázala na rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora, dle kterých je přepravce spoluodpovědný za ztrátu zásilky, pokud dopravci neoznámil hodnotu zboží, přičemž není hrubou nedbalostí přenocování vozidla za přítomnosti řidiče na osvětleném parkovišti mezi obdobně obsazenými vozidly.

Žalovaná upozornila na rozpor v argumentaci zástupce žalobkyně v předcházejícím řízení a názorem v odborné literatuře, jejímž je zástupce žalobkyně autorem. Dle zahraniční judikatury (rozsudek OLG Mnichov ze dne 19. 10. 1992, sp. zn. 28 U 3650/90), na níž je odkazováno touto odbornou literaturou, není hrubou nedbalostí odstavení vozidla na veřejném parkovišti u benzínové stanice, když řidič spí v kabině vozidla.

Žalobkyně se k replice vyjádřila. Poukazuje na rozdílnost skutkového stavu v posuzovaném případě a v případech řešených Spolkovým soudním dvorem, na které odkázala žalovaná. V posuzovaném případě totiž žalovaná znala hodnotu zboží a nadto nerespektovala výslovný požadavek žalobkyně na zákaz odstavení vozidla na nehlídaném parkovišti. Žalovaná neprokázala, jaká opatření a v jakém rozsahu přijala k ochraně zásilky a ani neobjasnila okolnosti, za kterých došlo ke ztrátě zásilky. Žalobkyně dále vysvětluje, že právní názory jejího zástupce nejsou rozporné, neboť žalovanou zmiňovaný rozsudek OLG Mnichov v odůvodnění výslovně uvádí, že se jednalo o hodnotově bezvýznamnou zásilku. Šlo tedy o skutkově jinou situaci.

V následném podání ze dne 28. 11. 2014 žalovaná opětovně argumentovala, že škodu nezpůsobila úmyslně nebo takovým zaviněním, které se podle práva soudu, u něhož se právní věc projednává, považuje za rovnocenné úmyslu. Žalovaná v této souvislosti namítala, že soud nezjišťoval, zda požadavek na zákaz odstavení vozidla na nehlídaném parkovišti je splnitelný, když, jak vyplynulo z výpovědi svědků, hlídaná parkoviště vlastně nejsou hlídaná v pravém slova smyslu. Žalovaná rovněž tvrdila, že pouhý požadavek žalobkyně neodstavovat návěs na nehlídaných parkovištích, když podle objednávky mělo být použito pouze vozidlo s nepoškozenou plachtou a ložnou plochou bez výčnělků, je nedostatečný a proto je žalobkyně za vzniklou škodu spoluodpovědná.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7 článku II části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další zákony.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou a že obsahuje stanovené náležitosti, nejprve zkoumal, zda je dovolání přípustné.

Podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se přihlíží pouze výjimečně, a to pouze v případě, vychází-li otázka, zda řízení je či není vadou postiženo, ze střetu odlišných právních názorů na výklad procesněprávního předpisu.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má. Teprve za situace, kdy dovolací soud shledá přípustnost dovolání pro zásadní právní význam napadeného rozsudku, může se zabývat uplatněnými dovolacími důvody.

Nejvyšší soud dovodil, že dovolání je v dané věci podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné, neboť Nejvyšší soud dosud neřešil otázku, jaké zavinění se ve smyslu článku 29 odst. 1 a článku 32 odst. 1 Úmluvy CMR považuje podle práva České republiky za rovnocenné úmyslu.

Nejvyšší soud zdůrazňuje, že v případě dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nemůže přezkoumávat skutková zjištění odvolacího soudu, resp. soudu prvního stupně a těmito skutkovými zjištěními je vázán (241a odst. 3 a 4 o. s. ř.). Rovněž nemůže přihlížet k tvrzením stran učiněným po uplynutí lhůty k podání dovolání (§ 242 odst. 4 o. s. ř.). Nejvyšší soud proto nemohl přihlížet ani k námitce žalované, že soud nezjišťoval, zda požadavek žalobkyně, aby žalovaná neodstavovala vozidlo na nehlídaném parkovišti, je splnitelný.

Podle čl. 23 odst. 1 Úmluvy CMR má-li dopravce podle ustanovení této Úmluvy povinnost nahradit škodu za úplnou nebo částečnou ztrátu zásilky, vypočítá se náhrada z hodnoty zásilky v místě a době jejího převzetí k přepravě.

Podle čl. 23 odst. 3 Úmluvy CMR náhrada škody nesmí přesáhnout 8,33 SDR za kilogram chybějící hrubé váhy.

Článek 23 odst. 3 Úmluvy CMR stanoví maximální výši náhrady škody. Vyšší náhrady škody se lze úspěšně domáhat pouze v případě, že strany přepravní smlouvy sjednaly ve smyslu čl. 24 a 26 Úmluvy CMR příplatek k přepravnému, anebo jedná-li se o odpovědnost dopravce založenou na úmyslu či zavinění rovnající se úmyslu ve smyslu čl. 29 Úmluvy CMR. V případě, že jsou naplněny předpoklady čl. 29 Úmluvy CMR, odpadají veškerá omezení odpovědnosti dopravce podle čtvrté kapitoly Úmluvy CMR a dopravce odpovídá za vzniklou škodu v plném rozsahu.

Podle uvedeného článku 29 odst. 1 Úmluvy CMR dopravce se nemůže odvolávat na ustanovení této kapitoly, která vylučují nebo omezují jeho odpovědnost anebo přenášejí důkazní břemeno, byla-li škoda způsobena úmyslně nebo takovým jeho zaviněním, které se podle práva soudu, u něhož se právní věc projednává, považuje za rovnocenné úmyslu.

Podle článku 32 odst. 1 Úmluvy CMR se nároky z přeprav, na něž se vztahuje tato Úmluva, promlčují

za jeden rok. V případě úmyslu nebo takového zavinění, které se podle práva soudu, u něhož se právní věc projednává, považuje za rovnocenné úmyslu, je promlčecí doba tříletá.

Úmysl nebo zavinění rovnocenné úmyslu ve smyslu čl. 29 odst. 1 a čl. 32 odst. 1 Úmluvy CMR je nutno vykládat ve smyslu příslušného národního práva. Při vymezení forem zavinění – pojmů úmyslu a nedbalosti si české občanské právo vypomáhá právem trestním. O úmysl přímý jde tehdy, jestliže škůdce věděl, že svým jednáním může škodu způsobit a také ji způsobit chtěl. O úmysl nepřímý jde, jestliže škůdce věděl, že svým jednáním škodu způsobit může a je s tímto škodlivým následkem srozuměn pro případ, že nastane. V případě vědomé nedbalosti škůdce věděl, že svým jednáním může škodu způsobit, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že ji nezpůsobí. Při nedbalosti nevědomé škůdce nevěděl, že svým jednáním může škodu způsobit, ačkoliv to podle okolností a vzhledem ke svým osobním poměrům předvídat měl a mohl (Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, str. 1207).

Kromě nedbalosti vědomé a nevědomé se v teorii dle míry její intenzity rozlišuje i nedbalost hrubá (culpa lata), lehká (culpa levis), příp. nejlehčí (culpa levissima).

Ač český právní řád přímo neobsahuje (a neobsahoval) takový pojem, tj. pojem zavinění rovnocenného úmyslu, je možno jednoznačně dovodit, že v oblasti civilního práva tím rozuměl a rozumí hrubou nedbalost, jakožto nedbalost nejvyšší intenzity.

Pojem hrubé nedbalosti je civilnímu právu vlastní již od jeho úplných počátků. V římském (justiniánském) právu se hrubou nedbalostí (culpa lata) rozuměla „neopatrnost až nepochopitelná, kdy někdo udělá něco, co by někdo jiný neudělal. Porušení vší opatrnosti je tak flagrantní, že se nabízí vysvětlení, že pachatel vzniklou škodu způsobit chtěl, že tedy nejednal nedbale, ale se zlým úmyslem. Proto se také culpa lata stavěla na roveň zlému úmyslu – *culpa lata dolo comparabitur*“ (Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck. 1995. str. 112).

Obecný zákoník občanský hrubou nedbalost označoval termínem nápadná nedbalost. V ustanovení § 1324 pak kladl nápadnou nedbalost na roveň zavinění úmyslnému, když stanovil, že v případě škody, způsobené ze zlého úmyslu nebo z nápadné nedbalosti, je poškozený oprávněn žádati plné zadostiučinění; v ostatních případech jen vlastní odškodnění.

V rozhodnutí ze dne 19. 3. 1937, Rv I 328/37 (Vážný 15951), pojem nápadné nedbalosti definoval Nejvyšší soud Československé republiky. Uvedl, že pojem nápadné nedbalosti občanský zákoník nevymezuje, stanoví pouze pravidlem § 1297 hranici, pokládaje za pořádného občana toho, kdo jedná s péčí a pozorností, o jaké mluví řečený předpis, a jest tedy jednání člověka obyčejných schopností měřítkem, zda v konkrétním případě jest odůvodněna výtka nedbalosti vůbec. Nedostatek píle a pozornosti obyčejných schopností jest tedy nedbalostí mírnějšího stupně (culpa levis). Hrubá (nápadná) nedbalost jest, jak vyplývá z protikladu lehkého zavinění, neobyčejné zanedbání nutné píle a opatrnosti, které se dopouští jen člověk obzvlášť neopatrný nebo lehkomyslný, který nedbá ani toho stupně opatrnosti, jehož jsou schopni i lidé méně způsobilí než člověk prostředních schopností.

Pojem hrubé nedbalosti obsahoval i § 95 vládního nařízení č. 203/1921 Sb. z. a n., železničního dopravního řádu, který hrubou nedbalost rovněž kladl na roveň úmyslnému zavinění, když stanovil, že byla-li škoda způsobena železnicí úmyslně nebo hrubou její nedbalostí, budiž ve všech případech nahrazena plná škoda. Tento pojem (pro oblast železniční dopravy) vyložil Nejvyšší soud Československé republiky v rozhodnutí ze dne 9. 10. 1924, Rv II 284/24 (Vážný 4248), podle něhož za hrubou nedbalost lze pokládat jen zvláště těžké porušení povinné bedlivosti, takové, že jeho neblahé následky bylo možno bez námahy předvídati a že se ho bylo možno lehce vyvarovati. Pouhá chyba nebo přehlédnutí, třebas byly spojeny s těžkými následky, mohou se přihoditi i lidem

pozorným a pečlivým a nejsou proto samy o sobě důkazem, že vznikly hrubou nedbalostí. Obdobně Nejvyšší soud Československé republiky judikoval v rozhodnutí Rv I 521/23 (Vážný 3005), kde vyslovil, že nedbalost lze považovat za hrubou jen tehdy, „musily-li bez námahy býti předvídány její neblahé následky a mohlo-li se jí býti vyvarováno“.

V době, kdy došlo ke krádeži předmětných notebooků, obsahoval pojem hrubé nedbalosti zákon směnečný a šekový č. 191/1950 Sb. ve svém ustanovení čl. I § 10, a občanský zákoník v § 447 odst. 2, aniž však tento pojem definovaly.

V rozhodné době tedy definici hrubé nedbalosti český právní řád neobsahoval.

V trestním právu je definice hrubé nedbalosti vyjádřena až od 1. 1. 2010, kdy nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, kdy byla zařazena v rámci úpravy zavinění i definice hrubé nedbalosti, a to v jeho ustanovení § 16 odst. 2 tak, že jednáním v hrubé nedbalosti je takové jednání, kdy přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem. Hrubou nedbalostí se tedy v nyní platném trestním zákoníku rozumí vyšší stupeň intenzity nedbalosti, ať již vědomé či nevědomé, a to na základě přístupu (postoje) pachatele k požadavku náležité opatrnosti, kterou zákon charakterizuje jako „zřejmou bezohlednost“… kde je použita formulace „byť i z hrubé nedbalosti“, což znamená buď úmyslně, nebo alespoň z hrubé nedbalosti, ať už vědomé či nevědomé (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, str. 239).

Přestože je v důsledku nutnosti výkladu pojmu hrubá nedbalost v intencích národního práva třeba považovat zahraniční výklady tohoto pojmu pouze za pomocné, nelze přehlédnout, že výkladu pojmu hrubá nedbalost se věnovaly i soudy dalších států, které jsou stranami Úmluvy CMR.

Francouzský Cour de Cassation (Kasační/Nejvyšší soud) například ve svém rozsudku ze dne 26. 2. 1985, č. 83-10.811, konstatoval, že hrubá nedbalost představuje nedbalost nejvyšší vážnosti, jež se blíží úmyslu, a svědčí o nezpůsobilosti dopravce, jenž má své vlastní jednání pod kontrolou, uskutečnit jím převzatý závazek k přepravě. V rozsudku ze dne 24. 6. 2008, č. 07-13.890, Cour de Cassation dovodil, že není hrubou nedbalostí, jestliže řidič přemístil zboží do přívěsu, postaveného zadní částí proti vykládací plošině skladu, kde nikdy k žádné krádeži nedošlo, přičemž dveře, zavřené na závoru, nebylo možné otevřít a zloději museli rozřezat střešní plachtu, následně odstranit postranní kovovou ochranu a rozříznout boční plachty.

V rozsudku ze dne 21. 3. 2007 – I ZR 166/04 vyjádřil německý Spolkový (nejvyšší) soud názor, že pro neomezenou odpovědnost za neúmyslné jednání z nedbalosti se předpokládá velmi závažné porušení povinnosti dopravcem, a sice extrémní nedbalost ohledně bezpečnosti. V rozsudku ze dne 6. 6. 2007 – I ZR 121/04 uvedl, že „nedbalost nastává při velmi vážném porušení povinností dopravcem nebo jeho zaměstnanci a spočívá v hrubém způsobu jednání ve vztahu k bezpečnostním zájmům smluvního partnera. Subjektivní požadavek vědomí o pravděpodobnosti ztráty zboží spočívá v bezohledném jednání navzdory pravděpodobnosti vzniku škody. Samotnou nedbalost nelze odvodit toliko z pravděpodobnosti, že dojde ke ztrátě, lze ji předpokládat spíše v případě nedbalého jednání vzhledem k okolnostem, za nichž k němu došlo.“ Zároveň formuloval právní větu, podle které „nemá-li dopravce konkrétní vědomost o povaze převáženého zboží, nemusí zásadně předpokládat zvláštní nebezpečí krádeže, a použít na transport místo kamiónu s plachtou dodávku“. V rozsudku ze dne 30. 1. 2008 – I ZR 165/04 nepřiznal žalované omezení její odpovědnosti, neboť ta „zapříčinila ztrátu zboží svou nedbalostí a s vědomím, že škoda pravděpodobně nastane“.

Předpokládá-li Úmluva CMR existenci úpravy zavinění rovnocenného úmyslu, nabízí se při absenci úpravy, která by v obecné rovině či v případě přepravní smlouvy výslovně kladla jinou formu zavinění na roveň úmyslu, dvě možnosti – buď pojem zavinění rovnocenného s úmyslem ponechat v českém

právním prostředí „prázdný“, nebo jej naplnit obsahem mu nejbližším – tedy pojmem hrubá nedbalost, jako nedbalosti nejvyšší intenzity. Při přijetí první možnosti by došlo k významnému vychýlení úpravy odpovědnosti ve prospěch dopravce, odchýlení se od rozhodovací praxe běžné v jiných evropských státech, a to vše v rozporu s účelem čl. 29 Úmluvy CMR, neboť ten předpokládá širší okruh důvodů pro odepření omezení odpovědnosti dopravce, než jen pro případy úmyslného jednání.

Za zavinění rovnocenné úmyslu podle práva České republiky je pro účely ustanovení článku 29 odst. 1 a článku 32 odst. 1 Úmluvy CMR tedy třeba považovat hrubou nedbalost, jakožto nedbalost nejvyšší intenzity, blížící se zavinění úmyslnému.

Nejvyšší soud v této souvislosti podotýká, že uvedené trendy se promítly i do nové úpravy občanskoprávních vztahů v právním řádu České republiky, a sice do zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který nabyl účinnosti 1. 1. 2014. Nově je celkem v sedmi ustanoveních užíván pojem hrubé nedbalosti (např. § 1032 odst. 1 písm. b/, § 2071, § 2544 a další). Občanský zákoník v těchto ustanoveních používá formulaci „úmyslně nebo z hrubé nedbalosti“.

Všechna výše uvedená vymezení hrubé nedbalosti (včetně do jisté míry kasuistických zahraničních výkladů) vykazují určité společné znaky. Hrubou nedbalost považují za nedbalost nejvyšší intenzity, za takovou nedbalost, jež svědčí o lehkomyslném přístupu škůdce k plnění svých povinností, kdy je zanedbán požadavek náležité opatrnosti takovým způsobem, že to svědčí o zřejmé bezohlednosti škůdce k zájmům jiných osob.

Závěr o tom, zda se v konkrétním případě jedná o hrubou nedbalost rovnocennou úmyslu ve smyslu článku 29 odst. 1 a článku 32 odst. 1 Úmluvy CMR, je však vždy nezbytné zkoumat podle konkrétních okolností daného případu a přihlížet například k chování řidiče či jiných zaměstnanců dopravce, k úsilí, které dopravce vyvinul k ochraně zásilky, jeho zkušenostem, hodnotě přepravované zásilky, místu, kde ke ztrátě či poškození zásilky došlo, technickému zabezpečení zásilky, k pokynům odesílatele a jejich dodržení dopravcem apod.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že jednání žalované tak, jak bylo soudem prvního stupně, jehož skutkové závěry byly převzaty odvolacím soudem, zjištěno, spočívající v zaparkování kamionu na odpočívadle u čerpací stanice Shell Autohof Kirchberg an der Jagst, přestože žalobkyně již v objednávce přepravy uvedla svůj požadavek, aby vozidlo nebylo odstavováno na nehlídaných parkovištích, představuje hrubou nedbalost žalované jako dopravce v řádné péči o zásilku rovnocennou úmyslu ve smyslu článku 29 odst. 1 a článku 32 odst. 1 Úmluvy CMR.

Nejvyšší soud poté přistoupil k posouzení dalších dovolacích námitek, neshledal je však důvodnými.

Podle názoru dovolatelky nebyla v řízení dostatečně skutkově ani právně řešena otázka okamžiku uzavření smlouvy. Odvolací soud vyšel ze skutkového zjištění, že žalovaná plnila na základě objednávky žalobkyně ze dne 16. 9. 2008, č. CZGHPDPRA. Z tohoto skutkového zjištění, jež nemůže dovolací soud v případě dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přezkoumávat, dovodil, že k uzavření smlouvy došlo na základě objednávky a provedení přepravy podle § 275 odst. 4 obch. zák. Tento závěr je v souladu s hmotným právem. V řízení bylo prokázáno, že v objednávce přepravy byla vymíněna podmínka neodstavovat návěs na nehlídaných parkovištích. Ze skutkového zjištění soudu prvního stupně, resp. soudu odvolacího se přitom nepodává, že by tvrzená skutečnost, že přeprava byla provedena vozidlem s jinou registrační značkou, než která byla uvedena v objednávce, měla za důsledek, že žalovaná neakceptovala přepravní podmínky uvedené v této objednávce. Obsahem smlouvy byla tedy i povinnost žalované neodstavovat vozidlo na nehlídaných parkovištích, neboť tím, že žalovaná započala podle této objednávky přepravu, akceptovala i podmínky v ní uvedené. Se závěrem odvolacího soudu o tom, že žalovaná je odpovědná za škodu při

ztrátě zásilky, jelikož porušila toto ujednání smlouvy, je třeba souhlasit. Nejvyšší soud se ztotožňuje i se závěrem soudu prvního stupně, že pokud by se hlídaná parkoviště na trase nenacházela (tato skutečnost však zjištěna nebyla), měla žalovaná žalobkyni upozornit, že splnění jejího požadavku není možné, a dohodnout s žalobkyní jiné bezpečnostní opatření, případně objednávku žalobkyně odmítnout.

Ani další námitka žalované, že soud nesprávně vyložil text objednávky „neodstavovat návěs na nehlídaných parkovištích“, není důvodná. Výklad tohoto ujednání odvolacím soudem, tj. že odstavením návěsu se rozumí i parkování celého vozidla, např. po dobu povinné přestávky v řízení, odpovídá výkladovým principům podle ustanovení § 266 odst. 1 obch. zák.

Žalovaná dále uvádí, že žalobkyně v konkrétním případě zanedbala svoje povinnosti odesílatele, protože jí jako zkušenému speditéru muselo být známo případné nebezpečí související s nedostatečnými bezpečnostními opatřeními. Vznik škody je tak dle dovolatelky v příčinné souvislosti se zanedbáním odborné péče ze strany odesílatele. S tímto názorem nelze souhlasit. Žalovaná uzavřela smlouvu se žalobkyní za podmínek daných objednávkou, ve které byly specifikovány bezpečnostní požadavky. Tyto žalovaná nedodržela.

Odvolacímu soudu dovolatelka také vytkla, že v odůvodnění rozhodnutí pouze odkázal na skutková zjištění soudu prvního stupně a že odůvodnění rozhodnutí postrádá přesné vymezení důkazů, které byly podkladem rozhodování, takže rozsudek je nepřezkoumatelný. Dovolatelka se mýlí, neboť odvolací soud, pokud přejme skutková zjištění soudu prvního stupně, není povinen provádět další dokazování a opětovně přijímat skutková zjištění.

Z výše uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný.

Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2, věty před středníkem, o. s. ř. dovolání zamítl.